

Kaupunginhallitus

Laillisuus ja päätösvaltaisuus

Kaupunginhallitus § 631

Päätös Kaupunginhallitus totesi kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Pöytäkirjan tarkastus

Kaupunginhallitus § 632

Päätös Kaupunginhallitus valitsi pöytäkirjan tarkastajiksi Vesa Pohjolan ja Mauri Salon, varalle Raimo Hentelän.

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa

107/05.00/2017

KH § 642

Valmistelija: kaupunginjohtaja Stina Mattila ja hallintojohtaja Ben Weizmann

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta muokatusta luonnoksesta valinnanvapauslain säädännöstä annettavaksi hallituksen esitykseksi.

Hallituksen esitysluonnoksen runkona on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 47/2017vp). Lausunnotte lähetettyyn hallituksen esitysluonnokseen on tehty eduskunnan perustuslakivaliokunnan edellyttämät muutokset ja muut välttämättömät muutokset. Lisäksi valmistelun yhteydessä on laadittu uusi vaikutusarviointi yhteistyössä eri asiantuntijoiden kanssa.

Lausuntopyynnön kohteena olevalla lakiluonnoksella on tarkoitus edistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden mahdollisuuksia valita palveluntuottaja, parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua sekä vahvistaa palvelujärjestelmän kannusteita kustannusvaikuttavaan toimintaan ja jatkuvaan kehittämiseen. Lakia sovelletaan maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Annetut lausunnot otetaan huomioon hallituksen esityksen viimeistelemissä. Lausunnot tulee toimittaa sosiaali- ja terveysministeriöön 15.12.2017 klo 16.15 mennessä.

Liite A § 642 Soiten lausunto valinnanvapauslaista
Oheismateriaalina Kuntaliiton hallituksen hyväksymä lausuntokooste
valinnanvapauslaista

Valinnanvapauslainsäädännön lausuntopyyntö ja lakiesitykset ovat
sivustolla: <http://alueuudistus.fi/lausuntopyynto-3-11-2017>

Soiten hallitus on käsitellyt asiaa 29.11.2017 § 204 ja
maakuntahallitus käsittelee asiaa 4.12.2017.

Kaupunginjohtaja

Kaupunginhallitus päättää yhtyä Soiten antamaan lausuntoon liitteen
A mukaisesti.

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi päätösesityksen.

REINO HERLEVI
Reino Herlevi
puheenjohtaja

BEN WEIZMANN
Ben Weizmann
sihteeri

Tarkastettu

VESA POHJOLA
Vesa Pohjola

MAURI SALO
Mauri Salo

Todistan pöytäkirjanotteen oikeaksi ja että pöytäkirja on
tarkastuksen jälkeen ollut säädetyllä tavalla nähtävänä
kaupunginkansliassa 12.12.2017 klo 9.00 - 15.00.

Kokkolassa 12.12.2017

Leena Heinua-Nieminen
hallintosihteeri

Liite A § 642

Lausuntopyyntökysely

03.11.2017

Ohjeet:

Sähköisessä kyselylomakkeessa voi liikkua edestakaisin painamalla Edellinen- tai Seuraava -painikkeita. Kysely on mahdollista lähettää vastaamatta kaikkiin kysymyksiin, mutta osa kysymyksistä on merkitty pakollisiksi. Mahdolliset kysymyksiin annetut perustelut huomioidaan vastauksia analysoitaessa. Kyselyssä on runsaasti vastaustilaa lausujien vapaamuotoisille kommenteille. Vastauksia on mahdollista muokata ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää painamalla Keskeytä-painiketta ja jatkaa vastaamista myöhemmin. Keskeytä-painikkeesta kysely vie automaattisesti sivulle, jossa on linkki jatkettavaan kyselyyn. Sivulla voi myös lähettää linkin sähköpostiisi. Viimeisen kysymyksen lopussa on Yhteenvedo-painike, josta pääset tarkastelemaan laatimiasi vastauksia. Yhteenvedosivulta pääset muokkaamaan (Muokkaa vastauksia -painike) ja tulostamaan (Tulosta-painike) kyselyn. Tämän jälkeen kysely pitää vielä lähettää.

Vastauksien lähetys: Kun kyselyyn vastaaminen on valmis, paina kyselylomakkeen yhteenvedosivun lopussa olevaa Valmis-painiketta. Lähettämisen jälkeen kyselyvastausta ei ole enää mahdollista täydentää tai muokata.

Sähköpostin liitteenä on mukana tekstitiedostoversio, jota voi käyttää lausuntopyynnön käsittelyn helpottamiseksi. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi menettelyä, jossa lausuntoa työestetään tekstitiedostomuotoisena ja käsittelyn lopuksi tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään kyselyyn.

Lausunnot pyydetään toimittamaan sosiaali- ja terveysministeriöön 15.12.2017 klo 16.15 mennessä. Annetut vastaukset ovat julkisia. Lausuntoyhteenvedossa otetaan huomioon vain määräaikaan mennessä saapuneet lausunnot.

Sähköisen kyselyn Internet-osoite: <https://www.webropolsurveys.comxxxx>

Lisätietoja lausuntopyynnöstä antavat:

Osastopäällikkö ylijohtaja Kirsi Varhila, p. 02951 63338, s-posti kirsi.varhila@stm.fi
Hallitusneuvos Pirjo Kainulainen, p. 02951 63092, s-posti pirjo.kainulainen@stm.fi
Hallitusneuvos Pekka Järvinen, p. 02951 63367, s-posti pekka.jarvinen@stm.fi
Hallitussihteeri Maria Porko, p. 02951 63417, s-posti maria.porko@stm.fi

Kyselyn tekniseen toteutukseen liittyvät kysymykset:

Suunnittelija Henriikka Tammes, p. 02951 63182, s-posti henriikka.tammes@stm.fi
Projektisihteeri Jaana Aho, p. 02951 63395, s-posti jaana.aho@stm.fi
Osastosihteeri Maria Outinen, p. 02951 63589, s-posti maria.outinen@stm.fi

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymä Soite

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ☒

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot ☒

Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä 29.11.2017

Toimielimen nimi Soiten hallitus

Onko vastaaja*

kunta

☒ sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue

☒ sairaanhoitopiiri

maakunnan liitto

muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin

valtion viranomainen

järjestö

yksityinen palveluntuottaja

joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä valinnanvapauslain tavoitteista

Kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvien kustannuksien kasvua 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä. Valinnanvapauslain tarkoituksena on edistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden mahdollisuuksia valita palveluntuottaja, parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua sekä vahvistaa palvelujärjestelmän kannusteita kustannusvaikuttavaan toimintaan ja jatkuvaan kehittämiseen.

1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauslain myötä syntyvään sote-palvelutuotannon malliin ja sen mahdollisuuksiin kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja sekä vaikuttaa palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen vaikuttaa olennaisesti markkinoiden muodostuminen eri puolella Suomea. Mikäli suoran valinnan sote-keskus ja/tai suun hoidon palvelutuottajia tai henkilökohtaisen budjetin palvelutuottajia ei tule markkinoille koko maakunnan alueella, jää palveluiden yhdenvertainen saatavuus maakunnan liikelaitoksen/liikelaitosten vastuulle. Yhdenvertaiseen saatavuuden suoran valinnan palveluiden osalta vaikuttavat olennaisesti lain 63-70§ perusteella määräytyvät korvaukset.

Terveys- ja hyvinvointierojen kaventumiseen vaikuttaa olennaisesti matalan kynnyksen peruspalveluiden vahvistuminen sekä ennaltaehkäisyyn panostaminen. Sote-keskuspalveluissa kiinteän korvauksen osuus on suuri (vähintään 2/3), jolloin 69§ mukaisten kannustinperusteisen rahoituksen osuus on vaarassa jäädä liian pieneksi ohjatakseen palvelutuottajia proaktiiviseen ja perustasolla mahdollisimman kattavasti tapahtuvaan hoitoon. Lakiluonnoksen 10. luvun mukaiset korvausperusteet suoran valinnan palveluissa voivat palvelutuottajan kannattavuuden varmistamiseksi ohjata potilaita julkisoikeudellisen liikelaitoksen raskaampien palveluiden piiriin. Maakuntauudistukseen kytkeytyvässä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kokonaisuudistuksessa työterveyshuollon asema ei ole merkittävästi muuttumassa ja myös vakuutus pohjainen sekä KELA-korvauksiin perustuva yksityinen palvelujärjestelmä on jäämässä rinnakkaiseksi, joten nykyiset väestöryhmien välisiä terveys- ja hyvinvointieroja kasvattavat palvelujärjestelmämme elementit eivät poistu sote-uudistuksen ja laajenevan valinnanvapauden myötä.

Paljon palveluita käyttävä heikommassa asemassa oleva väestönosa todennäköisesti ei osaa hyödyntää valinnanvapausmallin myötä syntyvän monituottajamallin eri palvelutuottajia ja mallin mahdollisuuksia, jolloin mahdollisesti hyvinvointierot voivat jopa kasvaa.

2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Asiakkaan oikeus valita palveluita tuottava julkisoikeudellinen liikelaitos sekä mahdollisuus liikelaitoksen tuottamien palveluiden ohella valita myös henkilökohtainen budjetti tai tietyissä tapauksissa asiakasseteli lisäävät asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin, mikäli em. valinnanvapauden elementteihin perustuvaa palvelutarjontaa aidosti syntyy. Suoran valinnan palveluissa asiakkaan vaikutusmahdollisuudet ovat kiinni toimivien markkinoiden syntymisestä. Mikäli valinnanvapauslain myötä alueelle syntyy riittävää palvelutarjontaa, on asiakkaalla vaikutusmahdollisuuksia valita palvelutuottajansa. Tämä ei välttämättä tarkoita mahdollisuuksia vaikuttaa palveluiden sisältöön, koska sote-keskusten ja suoran valinnan suun hoidon palveluiden laajuus on määritelty laissa ja koska liikelaitos tekee palvelutarpeen arvion asiakasseteliä tai henkilökohtaista budjettia myöntäessään.

3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Riittävät mahdollisuudet riippuvat vahvasti alueellisista olosuhteista ja palvelutarjonnasta. Myös asiakkaan kyvyt hyödyntää palvelujärjestelmän mahdollisuuksia vaikuttavat olennaisesti mahdollisuuksiin hakeutua palvelutarpeen ja oman tilanteen mukaisiin palveluihin.

4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Lakiluonnoksen 5§ mukaisella asiakassuunnitelmalla on tarkoitus varmistaa asiakkaan palvelutarpeen kannalta tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden muodostuminen monituottajamallissa. Pääasiallinen vastuu asiakassuunnitelman muodostamisesta jää julkisoikeudellisia palveluita tuottavalle liikelaitokselle kaikkien palvelutuottajien osallistuessa osaltaan suunnitelman laadintaan. Käytännössä kaikkia osapuolia aidosti sitovan asiakassuunnitelman laatiminen riittävän yksityiskohtaisella tasolla on haastavaa ja asiakassuunnitelmien teko lain hengen mukaisella riittävällä tasolla sitoo merkittävästi eri palvelutuottajien ja erityisesti liikelaitoksen resursseja. Lisäksi asiakassetelin käyttöönotto erikoissairaanhoidossa pirstoo palvelukokonaisuutta. 24§ 1. momentin kohtien 8 ja 10 mukaisia palveluita (kirurgia) tuottaessa palvelutarpeen arvio ja preoperatiivinen tilannearvio jää liikelaitoksen vastuulle, kuten mahdollisesti myös mahdollisten komplikaatioiden hoito. Myös postoperatiivinen kuntoutus on jäämässä liikelaitoksen vastuulle, ellei ko. palveluun myönnetä 24§ 1. momentin kohdan 7 mukaista asiakasseteliä erikseen.

5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauslain 16§ antama mahdollisuus muodostaa maakunnan omista suoran valinnan palveluista erillisiä liikelaitoksia tai yhtiöittää em. palvelut vapaaehtoisesti (kilpailuneutraliteetin varmistamiseksi) on vertikaalista integraatiota mahdollisesti heikentävä elementti. Valinnanvapauteen liittyvä monituottajuus suoran valinnan palvelutuottajien (sote-keskus, suun hoidon yksiköt), henkilökohtaisella budjetilla tai asiakassetelillä palveluita tuottavien toimijoiden sekä julkisoikeudellisen liikelaitoksen kesken muodostaa suuren haasteen aidon sosiaali- ja terveydenhuollon integraation kannalta. Integraatio on jäämässä lähinnä järjestämisen ja rahoituksen integraatioksi palvelutuotannon integraation korvautuessa laajenevalla valinnanvapaudella ja monituottajamallilla.

6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunnan järjestämisvastuuseen liittyy lakisääteisten, tarpeen mukaisten palveluiden tarjolla olon turvaaminen mahdollisimman yhdenvertaisesti rahoituslain mukaisen tarveperusteisen raamibudjetin puitteissa maakunnan sote-palvelustrategian ja annetun palvelulupauksen mukaisesti. Palvelutuottajien intressit ja tavoitteet eivät ole välttämättä edellä kuvatut ja järjestäjän intressien mukaiset. Mikäli suoran valinnan suun hoidossa palveluiden kysyntä ja siten kustannukset kasvavat merkittävästi tai mikäli suoran valinnan sote-keskuksista syntyy epätarkoituksenmukaista potilasohjausta julkisoikeudelliseen liikelaitokseen tai mikäli esimerkiksi erikoissairaanhoidossa käyttöön otettava asiakasseteli johtaa päällekkäisten rakenteiden syntymiseen ja kustannusten kasvuun, voi maakunta järjestämisvastuullisena toimijana joutua haastavaan tilanteeseen suhteessa raamibudjetin riittävyyteen ja lakisääteisten palveluiden turvaamiseen yhdenvertaisesti.

Käytännössä monituottajamallin hallinta ja valvonta sekä palvelutuottajien velvoitteiden toteutumisen seuranta lisää sekä hallinnollisia kustannuksia että asettaa suuria vaatimuksia maakuntien järjestämistoiminnalle määrällisesti ja laadullisesti.

7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Suoran valinnan sote-keskuspalveluiden korvausperuste voi kannustaa kustannustehokkuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseksi sähköisten palveluiden kehittämiseen. Innovaatiot eivät kuitenkaan välttämättä kaikissa tilanteissa toimi asiakkaiden ja potilaiden hyväksi hyvinvointieroja pienentävällä tavalla. Henkilökohtaisella budjetilla voidaan synnyttää uusia palveluinnovaatioita ja lakisääteisten HB-palveluiden ja sote-keskuspalveluiden ohien voi syntyä nk. lisäarvopalveluita.

8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Suoran valinnan suun hoidon palvelumalli siirtänee yksityisiä suun terveydenhuollon palveluita nykytilanteessa käyttäviä henkilöitä julkisten palveluiden piiriin kohottaen yhteiskunnan kokonaiskustannuksia, ellei asiakasmaksuja koroteta merkittävästi. Mikäli suoran valinnan sote-keskusten korvausperusteisiin ei saada riittäviä kannustimia ennaltaehkäisevään toimintaan panostamiseen ja perustasolla potilaiden hoitamiseen mahdollisimman pitkälle, voivat potilaat/asiakkaat ohjautua julkisoikeudellisen liikelaitoksen tarpeettoman raskaiden ja kalliiden palveluiden piiriin perusteetta. Erikoissairaanhoidossa käyttöön otettava asiakaseteli heikentää julkisoikeudellisissa liikelaitoksissa olevien erikoissairaanhoidon palveluiden kustannustehokkuutta kohottaen mm. päivystyksen ylläpitämiseen liittyviä kustannuksia. Erikoissairaanhoidon asiakaseteliin liittyy riski nykyisen julkisen erikoissairaanhoidon elektiivisen ja päivystyksellisen toiminnan synergoiden osittaisesta menettämisestä.

Valinnanvapauteen liittyvä monituottajamalli lisää hallinnollisia kustannuksia ja edellyttää vahvaa järjestäjän resursointia, joka osalta lisää yhteiskunnan kokonaiskustannuksia.

Kysymyksiä lakiluonnoksen yksityiskohdista

9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista.

9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Suoran valinnan palveluita koskeva 16§ ottaa huomioon kilpailuneutraaliteettiin liittyviä elementtejä, mutta suoran valinnan yhdenvertainen saatavuus riippuu markkinatilanteesta ja palvelutarjonnasta. Valinnanvapauslain 10. luvun §63-70 suoran valinnan palveluiden korvausperusteet vaikuttavat merkittävästi suoran valinnan palveluiden palveluverkkoon ja siten palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen.

9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

- a. liian laaja
- b. sopiva
- c. liian suppea

Vapaamuotoiset huomiot

18§ 2. momentin mukaiset eri erikoisalojen vastaanotot ja konsultaatiopalvelut muodostavat haasteen päivystävälle sairaaloille, yhteispäivystyksille ja osaamispääoman riittävyyden turvaamiselle. V. 2022 sote-keskusten palveluvalikoiman laajentuessa yksityiset sote-keskukset kilpailevat julkisoikeudellisten liikelaitosten kanssa samasta osaamispääomasta eli erikoislääkäreistä. Tarkoituksenmukaisempaa olisi velvoittaa julkista vallankäyttöä sisältävien sosiaalipalveluiden tapaan julkisoikeudelliset liikelaitokset jalkauttamaan eri erikoisalojen toimintaa sote-keskuksiin.

9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

- a. liian laaja
- b. sopiva
- c. liian suppea

Vapaamuotoiset huomiot

Suoran valinnan suun hoidon palveluvalikoimaa voidaan pitää sopivana. Ongelman muodostaa 18§ 5. momentti, jonka myötä alle 18-vuotiaat neuvola- tai koulu-/opiskelijaterveydenhuollon piirissä olevat rajataan suoran valinnan suun hoidon yksiköiden ulkopuolelle. Tämä johtaa julkisten perustason suun terveydenhuollon resurssien jakamiseen, joka ei ole kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaista.

9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei

- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauslain 37§ mukainen sosiaalipalveluiden jalkauttaminen tuo julkista vallan käyttöä sisältävät sosiaalipalvelut suoran valinnan palveluiden yhteyteen parantaen sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota. Ongelmaksi voi sirpaleisessa palvelutuottaja-kentässä muodostua sosiaalialan ammattihenkilöiden riittävyys rajallisen osaamispääoman jakautuessa lukuisiin toimipisteisiin.

10. **Lakiluonnoksen 4 luvussa** säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos.

10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunnan koko ja liikelaitoksen palveluyksiköiden lukumäärä ja eri yksiköiden palveluvalikoima määrittelevät käytännössä asiakkaan mahdollisuuksia valita palveluita. Maakuntien koosta ja julkisoikeudellisten palveluiden tuotantotavasta riippuen eri maakunnissa ihmiset saattavat olla epätasa-arvoisessa asemassa valinnanmahdollisuuksien osalta.

11. **Lakiluonnoksen 5 luvussa** säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä.

11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

- a. liian laaja
- b. sopiva
- c. liian suppea

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauslain 24§ 1. momentin 8. ja 10. kohta (polikliinisesti toteutettavat kirurgiset toimenpiteet, kiireetön leikkaustoiminta, jota ei ole valtakunnallisesti tai alueellisesti keskitetty yliopistolliseen sairaalaan tai vastaavaan yksikköön) tulisi rajata asiakassetelin ulkopuolelle. 24.8.2017 annettujen nk. päivystys- ja työnjako-asetusten myötä sairaaloiden laatuvaatimukset sekä kirurgisten leikkausten lukumäärävaatimukset keskittävät jo toimenpiteitä pois osasta keskussairaaloita johtaen ongelmiin traumakirurgisen päivystysvalmiuden sekä päivystysasetuksen 18§ mukaisen synnytystoiminnan turvaamisessa. Kirurgisten toimenpiteiden siirtäminen asiakassetelin piiriin supistaisi päivystävien sairaaloiden leikkausvolyymeja johtaen entistä suurempiin ongelmiin. Erikoissairaanhoidon elektiivinen toiminta myös tukee päivystystoiminnan ylläpitoa (tietty osaamis pääoma ja resurssi tarvitaan päivystyksen ylläpitämiseksi ja ko. resurssille oltava tarkoituksenmukaista käyttöä) ja asiakasseteli heikentäisi toimintojen synergiahyötyjä johtaen päällekkäisiin kustannuksiin ja päivystystoiminnan kustannusten kasvuun.

Asiakassetelin ulottamisella erikoissairaanhoidon olisi vaikutuksia myös terveydenhuollon ammattihenkilöstön ja erityisesti lääkäreiden erikoistumiskoulutukseen. Maakunnan liikelaitos on myös valinnanvapauslaissa velvoitettu tekemään palvelutarpeen arvioinnin, jonka perusteella asiakasseteli myönnetään. Tämä johtaa hoito- ja palveluketjun pirstoutumiseen, koska palvelutarpeen arviointi ja kirurgisen operaation kohdalla preoperatiivinen arviointi jää liikelaitokselle, samoin kuin mahdollinen postoperatiivinen leikkaushoitoa täydentävä hoito (esim. syöpäpotilaat) ja mahdollinen komplikaatioiden hoito.

24§ 1. momentin kohdat 1.,2.,3.,4.,5. asiakassetelillä tuotettuina voivat kannustaa palvelutuottajaa kuntoutumisen sijasta ohjaamaan asiakasta raskaampien ja kalliimpien palveluiden piiriin (erityisesti jos asiakassetelipalvelutuottajalla itsellään on raskaampien palveluiden palvelutuotantoa). Esimerkiksi asumisvalmennus sosiaalisen kuntoutuksen muotona asiakassetelillä annettuna voi johtaa asiakkaan ohjautumiseen asumispalveluiden piiriin itsenäisen asumisen sijaan.

11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunnan oikeus rajata asiakassetelin käyttöönottoa asiakas- ja potilasturvallisuuden turvaamiseksi ja maakunnan liikelaitoksen toiminnan turvaamiseksi ovat tarkoituksenmukaisia. Ongelmaksi muodostuu 24§ 2. ja 3. momentin tulkinta: yksityinen sektori voi katsoa maakunnan järjestäjänä suojelevan konserninsa omaa palvelutuotantoa em. pykäliin vedoten perusteettomasti. Asiakassetelin myöntämisestä pidättäytyminen kiistattomasti asiakas- ja potilasturvallisuuteen tai liikelaitoksen toiminnan turvaamiseen perustuen ennen asiakassetelin käyttöönottoa ja kokemuspohjaista tietoa voi olla mahdotonta. Lisäksi erilaiset rajaukset maakuntien välillä asiakassetelin käyttöönotossa johtavat eri maakuntien asukkaat epätasa-arvoiseen tilanteeseen, mikä saattaa olla perustuslaillisten oikeuksien näkökulmasta tarkasteltuna ongelmallista.

11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

- a. kyllä

- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Viitataan vastaukseen 11a. Asiakassetelin käyttöönotto erikoissairaanhoidossa pienentää maakuntien julkisoikeudellisten liikelaitosten ja päivystävien sairaaloiden volyymeja johtaen ongelmiin osaamispääoman sekä päivystys- ja synnytysvalmiuden osalta. Esimerkiksi kirurgisissa leikkaustoiminnoissa asiakasseteli käyttöön otettaessa potentiaalisesti entistä useampi päivystävä sairaala jää alle nk. työnjako-asetuksen 7§ edellyttämien lukumäärien johtaen ongelmiin traumakirurgisen päivystysvalmiuden ja päivystysasetuksen 18§ mukaisen synnytysvalmiuden ylläpitämisessä.

11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauslain 24§ 4. momentin mukaan tavoitteena on, että maakunta määrittelee asiakassetelillä tuotettaviksi palveluiksi riittävän määrän palveluja palvelujen saatavuuden, saavutettavuuden ja palvelukokonaisuuksien toimivuuden edistämiseksi sekä sen varmistamiseksi, että myös muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan mahdollisuus valita palveluntuottaja. Jossain tapauksissa asiakkaan valinnanvapauden turvaava riittävän laaja asiakassetelin käyttöönotto saattaa olla ristiriidassa 24§ 2. ja 3. momentin kanssa (asiakas- ja potilasturvallisuus, liikelaitoksen lakisääteisistä tehtävistä suoriutumisen turvaaminen).

Valinnanvapauslain 25§ 1. momentin mukaan maakunnan liikelaitos vastaa asiakassetelipalveluissa asiakkaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarpeen arvioinnista ja sosiaalihoitoa koskevan hallintopäätöksen teosta siten, kuin niistä erikseen säädetään. Riippuen siitä, onko maakunnalla itsellään asiakassetelipalveluita tuottava yhtiö tai riippuen asiakassetelipalveluiden vaikutuksista julkisoikeudellisen liikelaitoksen toimintaedellytyksiin, voi tietyissä tilanteissa liikelaitoksen puolueettomuus ja objektiivisuus palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakassetelin tarjoamisessa olla uhattuna. Tämä ei ole asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaista.

11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunnan liikelaitos on velvoitettu ottamaan asiakasseteli 24§ 1. momentin mukaisissa palvelukokonaisuuksissa, ellei ko. pykälän 2. tai 3. momentti tule sovellettavaksi ja rajoita asiakassetelin käyttöönottoa. 4. momentin mukaan maakunta voi ottaa asiakassetelin käyttöön muissakin päättämissään maakunnan liikelaitoksen tuotantovastuulle kuuluvissa muissa kuin suoran valinnan palveluissa. Maakunnan ohjaus- ja vaikutusmahdollisuuksia rajoitetaan merkittävästi 24§ mukaisesti ja ko. pykälän tavoitteet (riittävän laaja asiakassetelin käyttöönotto asiakkaan valinnanvapauden turvaamiseksi) ja velvoitteet (asiakas- ja potilasturvallisuus, liikelaitoksen toimintakykyisyys) ovat keskenään ristiriidassa.

Mikäli jokin maakunta rajaa asiakassetelin käyttöönottoa merkittävästi toisiin maakuntiin verrattuna, saattaa se johtaa valinnanvapauslain 21§ mukaisesti laajamittaisestikin liikelaitoksen vaihtoon vaikeuttaen oman maakunnan liikelaitoksen lakisääteisistä tehtävistä suoriutumista.

12. **Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin** henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Henkilökohtaisen budjetin soveltamisala on määritelty valinnanvapauslain 27§:ssä. 30§ määritelty maakunnan liikelaitoksen neuvonta- ja ohjausvastuu ja asiakkaan palvelutarpeen arviointi sekä asiakassuunnitelman laatiminen. Henkilökohtaista budjettia voi käyttää tilanteissa, joissa potilaalla/asiakkaalla on jatkuvaa ja laaja-alaista avun tai tuen taikka hoidon ja huolenpidon tarvetta ja niiden potilaiden/asiakkaiden kohdalla jotka pystyvät joko itse tai tuettuna suunnittelemaan ja hankkimaan omat palvelunsa. Henkilökohtainen budjetti on monimutkainen kokonaisuus liikelaitoksen tuottaman vastaavan palvelun vaihtoehtona. Neuvonta- ja ohjausvastuun käytännön toteutus yhdistettynä asiakkaan omaan kyvykkyyteen päätöksenteossa ratkaisee käytännössä asiakkaan mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palveluiden toteutukseen. Käytännössä on riski, että riittävät mahdollisuudet eivät kaikissa tilanteissa toteudu ja liikelaitoksella henkilökohtaisen budjetin myöntäjänä ja asiakassuunnitelman tekijänä saattaa olla intressiristiriita suhteessa henkilökohtaiseen budjettiin ja omaan palvelutuotantoon.

13. **Lakiluonnoksen 7 luvussa** säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauslain 32§ 1. momentin mukaan maakunnan on huolehdittava, että asiakkaat saavat tässä laissa tarkoitettuja palveluja, valinnanvapautta ja valinnanvapauden käyttämistä koskevaa ohjausta ja neuvontaa sekä tukea valinnanvapauden käyttämiseen. Käytännössä tällä huolehtimisvelvoitteella tarkoitetaan maakuntaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuullisena toimijana. Sote-järjestäjän valvontavelvollisuuden käytännön toteuttaminen julkisoikeudellisen liikelaitoksen ja suoran valinnan palvelutuottajien toteuttaman palveluohjauksen riittävästä toteutumisesta voi olla haastavaa. Lisäksi lain 7. luvussa ei määritellä asiakassetelipalvelutuottajien ja henkilökohtaisella budjetilla palveluita tuottavien tahojen vastuuta asiakassuunnitelman tekemisessä lainkaan.

Mikäli asiakas tarvitsee suoran valinnan palveluiden lisäksi myös liikelaitoksen palveluita, jakautuu vastuu asiakassuunnitelman tekemisestä ja palvelujen yhteensovittamisesta useammalle taholle liikelaitoksen ollessa päävastuussa. Käytännössä aidosti monituottajamallin eri osapuolet osallistava ja asiakaslähtöiseen palvelutarpeen arviointiin velvoittava asiakassuunnitelman laadinta voi olla vaikea toteuttaa. Monituottajamalliin soveltuvan asiakassuunnitelman laadintaan tarvitaan myös toimivia sähköisiä työkaluja, joita ei ole tällä hetkellä olemassa.

14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä.

14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauslain 42§ 1. momentin mukainen maakunnan oikeus asettaa palvelutuottajille palvelujen laatua, voimavaroja ja saatavuutta sekä palveluketjuja ja palvelujen yhteensovittamista koskevia sekä muita palvelujen tuottamiseen liittyviä ehtoja on tarkoituksenmukainen.

14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

42§ mukainen maakunnan sote-järjestäjätahon oikeus asettaa ehtoja suoran valinnan palveluntuottajille sekä asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla annettavan palvelun tuottajille on riittävä maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen, mikäli maakunnan järjestämistaholla on riittävästi asiantuntemusta ja mm. tuntemusta markkinatilanteesta ehtoja asetettaessa.

14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksentavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

15. **Lakiluonnoksen 9 luvussa** säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksentavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauslain 54§ 1. momentin mukaan suoran valinnan palveluntuottaja voi itse määritellä, jollei maakunnan asettamista 42 §:n mukaisista ehdoista muuta johdu, millä alueella se tuottaa palveluksikkönsä ulkopuolelle annettavia palveluja, jos niitä sisältyy suoran valinnan palveluihin. Em. säännöksen täytyy kilpailuneutraliteetin nimissä koskea sekä yksityisiä että maakunnan omia suoran valinnan palveluntuottajia.

Valinnanvapauslain 55§ 1. momentin mukaan asiakassetelillä tai henkilökohtaisella budjetilla palveluita tuottava palveluntuottaja voi itse määritellä, millä alueella se tuottaa toimipisteensä ulkopuolelle annettavia palveluja. Vastaavasti vaihtoehtoisesti vastaavia palveluita tuottava julkisoikeudellinen liikelaitos ei voi tehdä samankaltaisia rajoituksia.

16. **Lakiluonnoksen 10 luvussa** säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Sote-keskuksen kiinteän maksun osuutta (vähintään 2/3) määrittävät tarvetekijät on kuvattu lain 65§ 3. momentissa (asiakkaiden ikä, sukupuoli, sairastavuus, työssäkäynti ja muut sosio-ekonomiset tekijät). 4. momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetuista kiinteän korvauksen määrästä sekä 3 momentissa tarkoitetuista kansallisista tarvetekijöistä sekä painokertoimista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos valmistelee

tarvetekijöille painokertoimet. Kysymykseen 16a on vaikea vastata ilman tarkempaa sosio-ekonomisten tekijöiden määrittelyä.

16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauslain 69§ maakunnalle annetaan mahdollisuus määritellä suoran valinnan palvelutuottajille kannustinperusteisia korvauksia. 69§ 1. momentin mukaan kannustinperusteisten korvausten tulee määräytyä palvelujen laatua, kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta kuvaavien tekijöiden tai maakunnan asettamien muiden tavoitteiden perusteella. Em. kriteereihin ja sovellettaviin mittareihin tarvitaan kansallisia määrittelyitä, joihin 69§ 4. momentissa viitataan (asetuksenanto-valtuus).

Valinnanvapauslain 70§ mukainen mahdollisuus määritellä suoran valinnan palvelutuottajille muita korvauksia alueen erityispiirteiden pohjalta (asukastiheys, syrjäisyys, kielelliset olosuhteet) on tarkoituksenmukainen riittävän palveluiden saatavuuden turvaamiseksi.

16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Periaatteessa lain 10. luvun mukaiset korvausperusteet voivat antaa yhdenvertaiset toimintaedellytykset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisille sote-keskuksille. Olennaista on lain 65§ mukainen kiinteän korvauksen taso. Haasteena on, että maakunnan liikelaitoksen sote-keskus lähtee liikkeelle käytännössä 100% palvelun peittävydestä (aikaisemmin julkisella palvelutuottajalla em. palvelukokonaisuudessa monopoliasema), kun yksityinen sote-keskuspalvelutuottaja lähtee hallitusti kasvattamaan markkinaosuuttaan. Valinnanvapauslain 86§ mukaisen sote-keskusten aloitusaikataulu (v. 2021 ja laajennettuna v. 2022) ja lain 88§ 3. momentin mukaisen sote-keskuksen osoittaminen johtavat siihen, että sote-keskuspalveluissa ja vastaavasti myös suoran valinnan suun hoidon palveluissa markkinatilanteen tasoittumiseen menee useita vuosia. Tämän siirtymäkauden aikana maakunnan omistamat sote-keskukset joutunevat sopeuttamaan omaa toimintaansa markkinaosuuttaan vastaavaksi mm. yhteistoimintamenettelyn kautta, kun vastaavasti yksityiset sote-keskukset samanaikaisesti hallitusti kehittävät ja kasvattavat omaa toimintaansa markkinaosuutensa kasvattamiseksi. Tämä palvelujärjestelmän muutokseen liittyvä väistämätön markkinoiden uusjakautuminen voi uhata sote-keskusten yhdenvertaisia toimintaedellytyksiä.

Suurten toimijoiden omistamat sote-keskukset voivat väliaikaisesti tehdä myös tappiota, mutta todennäköisesti maakunnan omistamilla sote-keskuksilla ei ole vastaavaa taloudellista mahdollisuutta tehdä pidempiaikaisesti tappiota.

17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta.

17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauslain 85§ mukaan lain 24§ mukaisista asiakassetelin piiriin tulevista palveluista tulee sovellettavaksi heti palveluiden järjestämis- ja tuottamisvastuun siirtyessä maakunnille vuoden 2020 alusta mm. sosiaalihuoltolain mukainen kotihoito ja kotipalvelu, asumispalvelut ja terveydenhuoltolain mukainen kotisairaanhoito sekä polikliinisesti toteutettavat kirurgiset toimenpiteet. Nykytilanteessa monissa maakunnissa on lukuisia julkisia sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioita, jotka on organisoitava osaksi maakunnan palvelutuotantoa maakuntalainsäädännön mukaisesti (1 julkisoikeudellisia sote-palveluita tuottava liikelaitos, suoran valinnan palveluiden organisointi 16§ 2. momentin mukaisesti, mahdollinen maakunnan asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla tuottamien palveluiden yhtiöittäminen). Asiakassetelin käyttöönotto laajasti samanaikaisesti maakuntauudistuksen yhteydessä julkista palvelutuotantoa uudelleen organisoitaessa vaikeuttaa suuren muutoksen viemistä eteenpäin hallitusti ja mm. maakunnan oman liikelaitoksen/laitosten/yhtiöiden markkinaosuuden arvioiminen tulee olemaan haastavaa. Maakunta- ja sote-uudistuksen hallitun edistämisen ja kansalaisten peruspalveluiden mahdollisimman häiriöttömän saannin turvaamiseksi valinnanvapauden elementtien käyttöönottoa pitäisi edelleen esitettyä enemmän porrastaa.

17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauslain 18§ 2. momentin mukaiset palvelut tulisi pitää julkisoikeudellisen liikelaitoksen tuottamisvastuulla, mutta em. palvelut pitäisi velvoittaa jalkautettavaksi sote-keskuksiin liikelaitoksen tuottamien sosiaalipalveluiden tapaan. Tämä turvaisi erikoissairaanhoidon riittävän osaamispääoman säilymisen liikelaitoksissa ja päivystävissä sairaaloissa integraatiotavoitteesta tinkimättä.

Lain 88§ 3. momentin mukaan jos maakunnan asukas ei ole tehnyt palveluistaan vastaavan sosiaali- ja terveyskeskuksen valintaa vuoden 2022 loppuun mennessä, maakunnan on osoitettava asukkaalle

sosiaali- ja terveyskeskus, joka on maakunnan alueella parhaiten asukkaan saavutettavissa. Kyseinen lain kohta ja parhaiten saavutettavissa oleva sote-keskus on vaikeasti tulkittavissa yksiselitteisesti. Kyseinen lain kohta lisää maakunnan järjestäjätaholle työmäärää merkittävästi ja aiheuttaa potentiaalisesti tulkintaerimielisyyksiä.

17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Suoran valinnan suun hoidon yksiköiden toiminnan aloittamisen ja ko. palveluita koskevan valinnanvapauden siirtäminen v. 2022 on tarkoituksenmukaista palveluiden järjestämis- ja tuottamisvastuun siirtämiseen liittyvän kokonaisuudistuksen hallittavuuden kannalta. Lain 89§ 1. momentin mukaan jos maakunnan asukas ei ole valinnut suunhoidon yksikköä ennen 1 päivää tammikuuta 2024, maakunnan on osoitettava asukkaalle suunhoidon yksikkö, joka on maakunnan alueella parhaiten asukkaan saavutettavissa. Parhaiten saavutettavissa olevan toimintayksikön määrittely tulee olemaan haastavaa, vrt vastaus kysymys 17b.

17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalveluiden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Yksityisten sote-palvelutuottajien toimintaedellytykset ovat pitkälti kiinni maakunnan lain puitteissa määrittelemistä valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden korvausperusteista ja korvaustasosta.

17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Sote-keskuksen palveluvalikoiman kaventaminen 18§ 1. momentin mukaisesti parantaa pk-yritysten mahdollisuuksia toimia palveluntuottajina aikaisempaan lakiesitykseen verrattuna. Lain 18§ 2.

momentin mukainen sote-keskuksen palveluvalikoiman laajentaminen v.2022 vaikeuttaa pk-yritysten edellytyksiä toimia palvelutuottajina.

18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Keski-Pohjanmaalla on rakennettu sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erikoistason palvelut yhteen tiiviisti integroiva palveluorganisaatio (Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysterveyspalvelukuntayhtymä Soite). Lain 16§ mukainen suoran palveluiden organisointi osaksi maakuntakonsernia aiheuttaa muutostarpeita suhteessa nykyiseen organisaatorakenteeseen. Valinnanvapauden elementit (suoran valinnan palvelut, asiakassetelipalvelut ja henkilökohtaisella budjetilla tuotettavat palvelut) tulevat pienentämään julkisen palvelutuotannon osuutta.

Erityisesti lain 24§ 1. momentin kohdat 8. ja 10. huolestuttavat. Tällä hetkellä nk. työnjako-asetuksen 7§ mukaisten lukumäärävaatimusten osalta kirurginen toiminta on monelta osin volyymeiltaan kriittisen matala uhaten kirurgian erikoisalaa ja päivystävän sairaalan osaamispääomaa ja päivystysvalmiutta sekä välillisesti myös synnytystoimintaa (vrt. päivystysasetuksen 18§). Mikäli polikliinisesti toteutettavat kirurgiset toimenpiteet ja kiireetön leikkaustoiminta, jota ei ole valtakunnallisesti tai alueellisesti keskitetty yliopistolliseen sairaalaan tai vastaavaan yksikköön, siirretään asiakassetelin piiriin, on vaarana liikelaitoksen osalta jäädä entistä useammassa työnjako-asetuksen 7§ mukaisessa palvelukokonaisuudessa alle asetuksen mukaisten volyyminvaatimusten ja tilanne johtaa traumakirurgisen päivystysvalmiuden ja synnytysvalmiuden vaarantumiseen.

20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta

Lain 24§ 5. momentin mukaan asiakassetelin arvo on määriteltävä siten, että asiakkaalla on tosiasiallinen mahdollisuus valita sillä maakunnan hyväksymä palveluntuottaja. Asiakassetelin arvoa määriteltäessä on lisäksi otettava huomioon kustannukset, jotka aiheutuisivat maakunnan liike-laitokselle vastaavan palvelun tuottamisesta. Vastaavasti lain 30§ 3. momentin mukaan henkilökohtaisen budjetin suuruuden määrittämisessä on otettava huomioon eri palvelujen käyttö-tarve ja se, mitä palvelujen tuottaminen maakunnan liikelaitoksen tuottamana maksaisi.

Käytännössä liikelaitoksen oman palvelutuotannon kustannustaso vaikuttaa olennaisesti asiakassetelin arvon määräytymiseen sekä henkilökohtaisen budjetin suuruuteen. Liikelaitoksen olemassa oleva tilojen vuokrataso sekä työehtosopimukseen pohjautuvat henkilöstökustannukset nostavat oman tuotannon kustannuksia ja siten asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin arvoa luoden yksityisille toimijoille em. valinnanvapauden elementtien osalta suotuisat kilpailuolosuhteet (vrt. yksityisen sektorin kiinteistö- ja työehtosopimukseen pohjautuvat henkilöstökustannukset).

21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen

24§ mukaisten asiakassetelillä tuotettavien palveluiden käyttöönottoa pitäisi siirtää ja lain 85§ mukaisia siirtymäaikoja pitäisi vielä kasvattaa. 24§ 1. momentin kohdat 8. ja 10. pitäisi poistaa asiakassetelin piiristä.

Lain 18§ 2. momentin mukaiset palvelut pitäisi jättää liikelaitoksen tuotantovastuulle ja velvoittaa liikelaitokset sosiaalipalveluiden tapaan jalkauttamaan em. palvelut sote-keskuksiin integraation turvaamiseksi.